



ROVNOST S KVALITOU: ZVÝŠENÍ NÍZKÉ VÝKONNOSTI

Ukazatelé rovnosti dokazují, že školy v ČR jsou ovlivňovány tím, jaké socioekonomické zázemí mají její žáci. Celkem 23 % žáků bylo pod výkonnostní úrovní 2 ve čtenářské gramotnosti PISA (v porovnání s průměrem OECD 18 %), viz obr. 3. Toto procento se od roku 2000, kdy činilo 17,5 %, výrazně zvýšilo. Dívky vykazují lepší výkonnost než chlapci. Dívky dosáhly 48 bodů, tedy více než je průměr OECD (39 bodů). V ČR je dopad socioekonomického zázemí na dosažené vzdělávací výsledky jednotlivce ve věku 15 let pod průměrem OECD, přičemž rozdíly ve čtenářských dovednostech mezi školami jsou vyhraněnější, než je průměr OECD, a z velké části jsou způsobeny socioekonomickým zázemím žáků.

Je vyvíjeno úsilí učinit **předškolní vzdělávání** přístupnějším všem. Závěrečný rok předškolního vzdělávání je bezplatný pro všechny děti, vzdělávání je povinné do 15 let. Plynulý přechod mezi předškolním a povinným vzděláváním se stal běžným. Dostupnost kvalitního předškolního vzdělávání a předškolní péče může zvýšit výkonnost žáka a zmírnit sociální nerovnosti, avšak v ČR je překážkou nedostatek míst. Procento zapsaných dětí do mateřských škol ve věku 4 let (85 %) je nad průměrem OECD (79 %) a počet zapsaných žáků ve věku 3–5 let se zvýšil na 98,1 %, což odpovídá průměru OECD 98,9 %.

Opatření na úrovni vzdělávacího systému, jako je výběr školy, rozdělování žáků podle prospěchu a časná volba vzdělávací dráhy žáků, mohou stát v cestě rovnosti ve vzdělávacím systému ČR. Většina českých rodičů s nízkým socioekonomickým postavením posílá své děti do místních škol, zatímco jen malé procento rodičů s vyšším socioekonomickým postavením volí stejnou cestu. Výběr školy může dále zvýšit nerovnosti, pokud nezafungují mechanismy, které negativní účinky zmírní. Čeští žáci, kteří mají ve škole problémy, jsou často přeřazeni do speciálních škol s redukovánými kurikuly. Rozdělování žáků se děje na základě učebních předpokladů. Toto předčasné dělení může negativně ovlivnit jejich vzdělávací výsledky, jestliže vzdělávací směry neposkytují vysoké kurikulární standardy a průchodnost mezi jednotlivými směry. Předčasné rozdělování se děje ve věku 11 let (průměr OECD je 14 let) a diferenciací vzdělávacích směrů se prohloubila. Výzkumné práce ukazují silnou vazbu mezi zvolenými vzdělávacími směry a socioekonomickým zázemím. Ve věku 11 let vstupuje 11 % žakovské populace na gymnázia, přičemž většina z nich má vysoké socioekonomické zázemí.

Školy čelí problémům, snaží-li se podporovat **znevýhodněné žáky** a vycházet vstříc jejich potřebám. ČŠI a výzkumy o Romech zjistily, že romské děti mají nižší účast na vzdělávání, přestože mají zajištěný přístup zákonem, a že děti ze znevýhodněného socioekonomického prostředí (nízká socioekonomická úroveň a romští žáci) častěji propadají a předčasně ukončují vzdělávání.

Výzva: Odstranění politických strategií na systémové úrovni, které stojí v cestě rovnosti a kvalitě – nepodporovat výběr, časné vytipování žáků a rozřazení do určitých škol.

Jako součást operačního programu [Vzdělávání pro konkurenceschopnost](#) (2007–2013) jsou rozvíjena školní poradenská centra, jejichž úkolem je posílení podpory žáků v povinném vzdělávání a pomoc při rozhodování o další vzdělávací dráze (viz sekce financování, str. 6).

Národní akční plán inkluzivního vzdělávání (2010) je zaměřen na podporu inkluzivního vzdělávání na všech úrovních českého vzdělávacího systému. Bylo ustanoveno 8 pracovních skupin pro implementaci různých úkolů.

Podpůrná centra pro inkluzivní vzdělávání (2009–2010) je následný program k programu z roku 2006. Byla zavedena pro hodnocení podmínek inkluzivního vzdělávání v povinném vzdělávání a pro poskytování podpory školám, aby lépe řešily individuální učení.